

ből stb. Amikor azonban Szabó azt javasolja, hogy a metaforákat szimbólumok motiválják, átlép a tudattalan világába – amibe persze beleférnek testi-fizikai élményei, de a közvetlen tapasztalás világából a fantázia és az érzelem birodalmába érkezünk. Ezek szerint sok más „lángoló” metaforával együtt a dühöt is valójában a szenvedély szimbóluma, a *tűz* motiválja, s ha fenn is tartjuk, hogy ez végtére testi érzetekkel van összefüggésben, felmerül a kérdés, hogy mennyire fizikai percepció a fantázia? Vajon testi élmény-e a képzelet – a sárkány és a szifnx? Nem vitás, hogy az érzetek nagy hatással vannak a kognícióra, de eléggé másként fest a dolog, ha a metaforákat szimbólumok motiválják – amiket pedig érzetek –, nem pedig érzetek.

Egyúttal a metaforák is felkavarják a jungi gondolatvilágot. Valóban szükséges-e (kollektív, tudattalan) szimbólumokat feltételeznünk a metaforákat motiváló kép(zet)ek mögött? Ha a szimbólum több mint kép, nem lehet, hogy ez a többlet maga az emocionális jelentés vagy inkább *jelentőség*? Ha pedig annál sematikusabb (vagyis annál kevésbé képszerű), minél mélyebbről jön, van-e egyáltalán bármi a legmélyén – egy érzelmen túl? Archetipikus vagy kollektív? A kérdés kulcsa a pszichoanalízis mint nyelvelemzés paradoxona: felfedezésről vagy feltalálásról van-e vajon szó? Az ismertett terápiai álom- és életútelemzések jól illusztrálják, mennyire konstruktív és kétirányú jelentésadási folyamatok zajlanak egy pszichoterápia során. Ha tetszik, ki lehet lyukadni szimbólumokhoz is, ám a forrás- és céltartományok, úgy tűnik, könnyen átfolyhatnak egymásba (az életút mint műalkotás a forrástartomány feltérképezését, az alkotás mint egyéni szimbólum értelmezése a céltartomány megkeresését igényli). Egyáltalán nem elhanyagolható mozzanat,

hogy a lelki dinamikák rekonstruálása során eleve rendelkezésre állnak olyan kulturális kódok, nevezhetjük őket szimbólumoknak, amelyek aztán a szemlélő számára is „szimbolikusan” visszaolvashatók. Mindazonáltal a metaforák csak aláhúzzák, milyen fontos szerepet játszanak a képek és a képzetek az érzetek verbális kifejezésében. A pszichoanalízis jelentésadási folyamatai valóban könnyen válnak szimbolikus értelmezésekké, valami valami mást jelenít meg, valami valami más helyett áll, de hogy ezek határozott ösképek lennének, vagy, hogy ezeknek mi a pontos köre, nagy kérdés. Másként fogalmazva: nem lehet, hogy szimbólum mindaz, ami mélyebb jelentéssel – és érzelmi jelentőséggel – bír? Ahogy a szerző is megjegyzi egy ponton: még egyes szavak is hordozhatnak szimbolikus jelentéstartalmat. Igen szórakoztatóan elemzi például, milyen szimbolikus jelentéseket kaphat a tűz, a föld, a víz, a levegő, vagy hogyan jelenik meg az epe és a máj szimbolikus képként a magyar irodalom és költészet elmúlt pár száz évének metaforáiban, ami nem hagy kétséget eleink kimagasló görög–latin felkészültsége felől, de ahogy Hippokratész személyiségana egyre kevésbé része az általános műveltségnek, nem csak ott merül-e fel mélyebb jelentés, ahol azt valaki megtalálja – vagy megalkotja?

Függetlenül a metaforák perceptuális gyökerének és a tudattalan szimbolikus jellegének pszichológiai realitásától (aminek megállapítása végső soron empirikus kérdés és a pszichológusok feladata), Szabó Réka kimagasló alaposággal mutatja ki, hogy a metaforikus kifejezések képletes jellegük alapján jól elrendezhetőek jungi szimbólumok körül. E reprezentációs réteg tanulmányozása magával ragadó, ha a tudattalan mélységeiben, ha a szellem magaslatain lakozik, és a könyv

rendkívül szórakoztató olvasmány, nem csupán nyelvészek és pszichológusok, de minden, a humaniorák iránt érdeklődő, a nyelv játékoságára és mély összefüggéseire kíváncsi olvasó számára. A szerző többször említi, hogy hely hiányában nem áll módjában kifejteni bizonyos gondolatait, úgyhogy remélhetőleg nemsokára ismét egy hasonlóan színes, nyelv-

vileg gazdag és mélyen szántó könyvvel jelentkeznek. (Szabó Réka: *Metaforák és szimbólumok*, C. G. Jung szimbólumértelmezésének és a fogalmi metaforák elméletének összevetése. Budapest: Oriold és Társai, 2015, 232 p.)

Forgács Bálint

posztdoktori ösztöndíjas

Université Paris Descartes, Franciaország

„Fővárosi utcák és terek – a településmorfológia szemüvegén keresztül”

A településföldrajz mintegy száz esztendeje vizsgálja a települések belső szerkezetét. Amíg a második világháború előtti időszakban inkább a morfológiai szempontok voltak a mérvadóak, addig 1945 után már a funkcionális vizsgálatok kerültek előtérbe. A falvak és városok belső felépítésének elemzése ugyan évtizedeken át kissé háttérbe szorult más kutatási szempontokkal szemben, kontinuitása végig fennmaradt, létrehozva és kikristályosítva a településföldrajzban belül a településmorfológiai irányvonalat. A településmorfológia egyaránt foglalkozik a települések különböző beépítési formáinak, illetve funkcionális szerkezeteinek leírásával, tipizálásával. A településmorfológiai kutatások két fő pillérre támaszkodnak: egyrészt hiteles történeti adatokra, másrészt pedig a szintén nélkülözhetetlen empirikus vizsgálatokra. A 2015 tavaszán a szombathelyi településföldrajzi iskolát képviselő Csapó Tamás és Lenner Tibor tollából megszületett *Budapest településmorfológiája* című könyv e kritériumoknak tökéletesen megfelel. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy módszereiben klasszikus, ugyanakkor az adatok, információk feldolgozásában, a káptott eredmények megjelenítésében a modern

térinformatikai alkalmazásokat felhasználó, komplex szemléletű műről van szó, amely egyedülálló a maga nemében. Egyedülálló, hiszen a vizsgált terület egy metropolisz, ahol a beépítési típusoknak, városszerkezeti változásoknak feltérképezése, nyomom követése és tipizálása mindeddig váratott magára, s egyedülálló a mindezen feladatok elvégzéséhez szükséges hatalmas kvantitatív és terepi munka is. Ahogy a szerzők maguk is megfogalmazzák a kötet előszavában: „bejártuk a főváros összes utcáját, terét, beépített és beépítetlen területét, ahol felmértük a beépítés milyenségét, típusát, az épületek és területek funkcionális hasznosítását”.

A könyv négy nagy fejezetre tagolódik. Az első Budapest történeti földrajzát taglalja. A város térbeli növekedési jellegzetességeire is hatást gyakorló természeti adottságok, azaz helyzeti energiák – úgymint eltérő arculatú és domborzatú nagytájak találkozása, a Duna mint folyami jellegű vásárvonal, az országon belüli centrális fekvés –, valamint helyi energiák – domborzati viszonyok, vizek, építő- és díszítőanyagok alkalmas kőzetek stb. – nagymértékben segítették a városossá, később pedig fővárossá válás folyamatát. A Duna két partján fekvő Pest és Buda területe ugyanakkor a társadalmi fejlődés különbözősége mellett e helyzeti és helyi energiák miatt is eltérő ütemben és mértékben fejlődött. A 20. század közepén a pesti oldal területben már három-

szorosán, népességében több mint négyszeresen múlta felül a budai városrészeket.

A második fejezet Budapest beépítésének milyenségével, formájával, időbeli alakulásával foglalkozik. Az elmúlt negyed évszázadban kissé nőtt a főváros beépítettsége: napjainkban a település közel $\frac{3}{4}$ -e van beépítve, melynek közel fele lakóterület. A főbb beépítési típusok közül legjellemzőbb az elsősorban a pesti külső kerületekben meghatározó családi házas, a lakótelepeket és társasházakat magában foglaló ún. többszintes tömbös (III., IV., XI., XIII. kerületek, illetve Buda zöldövezeti részei és Zugló), valamint a belső kerületekre jellemző többszintes zárt beépítés. Ez utóbbiak a legöregebbek, ma már lényegében csak foghíjak kitöltésekor épülnek. A településmorfológiai kutatásokban ma már kihagyhatatlan, új vizsgálati szempontként jelennek meg a lakóparkok. A lakóparkok a globalizáció korában a jövedelmi különbségek nyomán fragmentálódó városi terek egyik legszembe-tűnőbb példái. Ezek a világszerte rohamos léptékben szaporodó zárt lakóközösségek Budapesten is nagy számban vannak jelen a rendszerváltozás óta: napjainkra 308 db lakópark épült fel, összesen 48 ezer lakással. Megjelenésükben, szolgáltatásaikat tekintve is nagyon különbözőek. Főképp a XIII., XIV. kerületben találhatóak nagy számban.

A harmadik fejezet a főváros funkcionális szerkezetét taglalja. A városszerkezet alapvető-

en Nagy-Budapest megszületésével jött létre, ám abban azóta számottevő módosulások zajlottak le. 1990 után ezek közül a legfontosabbak az alábbiak voltak: a *city* terjeszkedése, a bevásárlóközpontok és hipermarketek szubcentrumokként való funkcionálása, az egykori ipari övezet térvesztése és a városi zöldterületek arányának csökkenése.

A negyedik, egyben záró fejezet a főváros kerületeit egyenként veszi górcső alá, s mutatja be azok térszerkezeti, morfológiai sajátosságait. Igaz ugyan, hogy így óhatatlanul fel-darabolódnak az egyes funkcionális övek, de ez a fajta megközelítés az egyes kerületek határain belül rendkívül részletes információval látja el az olvasót, továbbá nagymértékben segíti azok kíváncsiságának a kielégítését is, akik kifejezetten egy-egy kerület főbb jellemzőit szeretnék csupán alaposabban megismerni.

Csapó Tamás és Lenner Tibor könyve a főváros közigazgatási határain belüli területeire fókuszál, figyelmen kívül hagyva az agglomeráció településeit. Adott tehát a továbblépési lehetőség, egy újabb jelentős mérföldkő megtétele a remélhetően nem túlságosan távoli jövőben. (*Csapó Tamás – Lenner Tibor: Budapest településmorfológiája. Szombathely: Savaria University Press, 2015, 388 p.*)

Balogh András

egyetemi docens, Nyugat-magyarországi
Egyetem Természettudományi és Műszaki Kar
Földrajz és Környezettudományi Intézet

CONTENTS

Management and Disposal of Spent Nuclear Fuel and Radioactive Waste

Guest Editor: József Ádám

József Ádám – János Gadó – Ákos Horváth: Introduction	514
Ferenc Kereki: Management and Disposal of Radioactive Waste in Hungary	518
Bálint Nős: Hungarian National Program for the Management of Spent Nuclear Fuel	527
Zoltán Hózer: Main Characteristics and Reprocessing of Spent Nuclear Fuel	534
Máté Szieberth: Options of the Closed Nuclear Fuel Cycle.....	541
János Gadó: Fast Reactors in the Nuclear Fuel Cycle	552
Attila Aszódi: Nuclear Fuel Cycle – Perspective from Energy Policy.....	560

Study

István Szabó – Péter Lévai: Europe's Ten Years Scientific Roadmap. The ESFRI Roadmap 2016 and Its Hungarian Connections	563
Botond Penke – Tibor Hortobágyi – Livia Fülöp: Ageing and Alzheimer's Disease	573
Kinga Hazai: Whose Treasure Is It Anyway? Questions about Restitution	584
Ákos Farkas: Two Hundred and Twenty Years in the Service of Education, Science, and Culture: The Huxley Family.....	594
Pál Venetianer: A Typical Hero of 21 st Century Science: Feng Zhang	602
Károly Kapronczay: Hungarian Medicine between the World Wars.....	608

The Scientists of the Future

Introduction (<i>Rita Kiss</i>)	616
Teaching Underprivileged Children in a Formal and Informal Way (<i>István Lakó</i>)	616

<i>Outlook (Júlia Gimes)</i>	625
------------------------------------	-----

<i>Book Review (Júlia Sipos)</i>	629
--	-----